

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sen. zn. 29 NSČR 79/2020, ECLI:CZ:NS:2021:29.NSCR.79.2020.1

Číslo: 12/2024

Právní věta:

Procesní úkon, jímž dlužník v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal zpět svůj předchozí insolvenční návrh a na jehož základě insolvenční soud zastavil insolvenční řízení podle § 130 odst. 1 insolvenčního zákona, není zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení; použití ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona je v takovém případě vyloučeno. To platí i tehdy, jestliže dlužník spojil s předchozím insolvenčním návrhem i návrh na povolení oddlužení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.11.2021

Spisová značka: 29 NSČR 79/2020

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Nepoctivý záměr, Oddlužení (povolení, schválení)

Předpisy: § 130 odst. 1 IZ

§ 395 odst. 1 písm. a) IZ

§ 395 odst. 2 IZ

§ 395 odst. 5 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 6. 2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 12. 3. 2020, rozhodl Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) o insolvenčním návrhu dlužníka M. F. tak, že (mimo jiné):

[1] Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

[2] Zamítl dlužníkuv návrh na povolení oddlužení (bod II. výroku).

[3] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka, s tím, že konkurs bude projednáván jako nepatrný

(body III. a IV. výroku).

[4] Insolvenčním správcem dlužníka ustanovil Ing. R. S. (bod V. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Insolvenční návrh dlužníka spojený s návrhem na povolení oddlužení (podaný 4. 12. 2019) je v pořadí osmý. Insolvenční návrh podal dlužník u místně nepřislušného soudu (Městského soudu v Praze), stejně jako první čtyři insolvenční návrhy (první insolvenční návrh podal dne 19. 3. 2018). Pátý insolvenční návrh, který opět podal u místně nepřislušného soudu (9. 10. 2019), vzal dlužník následně zpět. Šestý insolvenční návrh podal dlužník dne 15. 10. 2019 u místně příslušného soudu, aniž doložil plnou moc udělenou jeho sepisovateli; proto insolvenční soud k tomuto insolvenčnímu návrhu nepřihlížel. V mezidobí (dne 24. 10. 2019) podal dlužník u insolvenčního soudu v pořadí sedmý insolvenční návrh; řízení o tomto insolvenčním návrhu insolvenční soud zastavil pro překážku věci zahájené.

[2] Dlužník má dlouhodobě splatné závazky (dluhy) vůči dvanácti věřitelům v celkové výši 535.205 Kč, vymáhané v exekučních řízeních.

[3] Dlužník je vlastníkem několika nemovitostí (v rozhodnutí označených), na nichž vážnou exekutorská zástavní práva a exekuční příkazy k prodeji nemovitostí.

[4] Očekávaný měsíční příjem dlužníka (dle smlouvy uzavřené se společností F. G.) činí 36.000 Kč.

[5] Deklarovaný roční příjem z pronájmu nemovitostí ve výši 216.000 Kč dlužník nedoložil.

3. Na tomto základě insolvenční soud – vycházející z ustanovení § 3, § 136 odst. 1, § 132 odst. 1, § 395 odst. 5 a § 396 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k následujícím závěrům:

4. Ze skutečností uvedených v insolvenčním návrhu a k němu přiložených listin vyplývá, že dlužník je v úpadku, když má více věřitelů, jejichž vykonatelné pohledávky jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto své závazky (dluhy) není schopen plnit po dobu delší 3 měsíců.

5. Ke dni podání posledního insolvenčního návrhu dosud neuplynula tříměsíční lhůta určená ustanovením § 395 odst. 5 insolvenčního zákona, takže je namístě aplikovat ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona a zamítnout návrh na povolení oddlužení, když charakter závazků (dluhů) dlužníka (jde zejména o pokuty za jízdu bez platného cestovního dokladu, dluh na nehrazeném pojistném či službách telefonního operátora či advokáta), ani neustálé vršení stejných chyb při podávání insolvenčních návrhů, nepatří k ospravedlnitelným důvodům, pro které by bylo možno aplikovat výjimku uvedenou v ustanovení § 395 odst. 6 insolvenčního zákona. Vzhledem k tomu, že jde o již osmý insolvenční návrh dlužníka, lze naopak míti za to, že účelem této řady vadných insolvenčních návrhů bylo zneužití institutu zahájení insolvenčního řízení zejména ve vztahu k exekučnímu řízení (z obsahu spisu vyplývá, že výše uvedený majetek je předmětem takovýchto řízení) [srov. § 395 odst. 2 insolvenčního zákona].

6. Není na místě insolvenční řízení zastavit (§ 396 insolvenčního zákona), když dlužník je sice v úpadku ve formě platební neschopnosti, ale jeho majetek (podle seznamu majetku) převyšuje souhrn shora uvedených závazků (dluhů), takže lze předpokládat, že pohledávky jeho věřitelů mohly být uspokojeny v plné výši. Proto insolvenční soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka; vzhledem ke splnění podmínek uvedených v ustanovení § 314 insolvenčního zákona bude konkurs projednán jako nepatrný.

7. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 5. 6. 2020, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech II. a III. výroku.

8. Odvolací soud – maje za správný skutkový stav věci, z něž vyšel insolvenční soud a vycházejí z ustanovení § 395 a § 398 odst. 1 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

9. Insolvenční soud správně uzavřel, že dlužník podal návrh na povolení oddlužení ve lhůtě kratší tři měsíců ode dne, kdy vzal zpět svůj předchozí návrh na povolení oddlužení, čímž je dán důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (§ 395 odst. 5 insolvenčního zákona).

10. Rovněž závěr insolvenčního soudu, že nejsou dány důvody zvláštního zřetele hodné (§ 395 odst. 6 insolvenčního zákona), je správný; v řízení totiž vyšly najevo skutečnosti nasvědčující tomu, že při opakovaném podávání insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení sledoval dlužník nepoctivý záměr směřující k tomu, aby zamezil provedení exekucí vedených na jeho nemovitý majetek. Podával insolvenční návrhy k „věcně“ (správně „místně“) nepřislušnému soudu a u vědomí této skutečnosti podával odvolání proti usnesením o místní nepřislušnosti soudu, čímž tato řízení vědomě prodlužoval k újmě věřitelů. Jeho dluhy pak nepředstavují ospravedlnitelné závazky vůči věřitelům a vzhledem k jejich struktuře nelze uvažovat o jakémkoli nepoměru týkajícím se výše dluhu.

11. Vzhledem k předcházejícím sedmi návrhům na povolení oddlužení, podaným v letech 2018 a 2019, jsou dány i důvody zamítnutí návrhu na povolení oddlužení uvedené v § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona. Proto je bezvýznamná odvolací argumentace dlužníka poukazující na pandemii koronaviru SARS-CoV-2, na dlužníkovy dlouhodobé zdravotní problémy, na částky uhrazené v rámci exekucí nebo na neznalost práva dlužníkem. Věcně správný je vzhledem k ustanovení § 396 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona i výrok o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jenž není nemajetný.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, uváděje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod dle § 241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

13. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel namítá, že při rozhodování o způsobu řešení úpadku dlužníka by měla být prioritní ochrana obydlí dlužníka (ochrana bydlení a možnost jeho zachování).

14. Probíhající pandemii koronaviru SARS-CoV-2 a své dlouhodobé zdravotní problémy (hypertenze, diabetes) má dovolatel za důvody zvláštního zřetele hodné, s tím, že současně není vhodné vystavovat jej výraznému zhoršení zdravotního stavu v důsledku ztráty bydlení (šlo by o nemorální jednání vybočující ze zásady přiměřenosti).

15. V obecné rovině má dovolatel za to, že preferovaným řešením jeho „pohledávek“ (správně „dluhů“) by mělo být splácení v oddlužení, když za konkursu by zřejmě došlo k prodeji nemovitostí, jež obývá. To, že jeho dřívější advokát podal „návrh na insolvenční“ nesprávně, nelze přičítat k tíži dovolatele coby osoby práva neznalé, jednáající v dobré víře.

III.

Přípustnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním otevřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 2

Vymezení některých základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

(...)

c/ insolvenčním návrhem u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení,

(...)

§ 106

(4) Dlužník, který hodlá řešit svůj úpadek nebo hrozící úpadek oddlužením, musí s insolvenčním návrhem spojit i návrh na povolení oddlužení. S insolvenčním návrhem je rovněž možné spojit návrh na povolení reorganizace. V těchto případech musí insolvenční návrh obsahovat i náležitosti předepsané pro tyto návrhy a musí k němu být přiloženy další pro ně požadované přílohy.

(...)

§ 129

(4) Insolvenční navrhovatel může vzít insolvenční návrh zpět až do vydání rozhodnutí o úpadku nebo do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

(...)

§ 130

(1) Je-li insolvenční návrh vzat zpět, insolvenční soud řízení zastaví. Je-li insolvenční návrh vzat zpět až poté, co o něm insolvenční soud rozhodl jinak než vydáním rozhodnutí o úpadku, avšak rozhodnutí není dosud v právní moci, insolvenční soud rozhodne též o zrušení rozhodnutí.

(2) Je-li insolvenčních navrhovatelů více a insolvenční návrh vezme zpět jen některý z nich, insolvenční soud řízení zastaví jen ve vztahu k navrhovateli, který vzal návrh zpět.

(3) Byl-li insolvenční návrh vzat zpět až po vydání rozhodnutí o úpadku nebo poté, co jiné rozhodnutí o insolvenčním návrhu již nabylo právní moci, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí insolvenčního návrhu není účinné.

(...)

§ 394

(1) Návrh na povolení oddlužení může dlužník vzít zpět, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení.

(2) Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Bylo-li uplatněno právo na odměnu podle § 390a odst. 5, insolvenční soud současně dlužníkovi uloží povinnost uhradit osobě podle § 390a odst. 1 písm. a/ odměnu za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu podle § 390a odst. 3; na její úhradu lze využít zálohu podle § 108 odst. 2. Odvolání proti rozhodnutí podle věty první a druhé není přípustné.

(3) Vzal-li dlužník návrh na povolení oddlužení zpět, nemůže jej podat znovu.

(4) Byl-li návrh na povolení oddlužení vzat zpět až poté, co bylo rozhodnuto o schválení oddlužení, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné; toto rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

§ 395

(1) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat,

a/ že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo

b/ že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a/, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky podle § 169 odst. 1 písm. e/ a § 390a odst. 5.

(2) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

(3) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu bylo dlužníku pravomocným rozhodnutím přiznáno osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny.

(4) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 5 letech před podáním insolvenčního návrhu byl návrh dlužníka na povolení oddlužení pravomocně zamítnut z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.

(5) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět.

(6) Postup podle odstavců 3 až 6 se nepoužije, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné, zejména zavázal-li se dlužník z ospravedlnitelného důvodu nebo existuje-li výrazný nepoměr mezi výší dluhu a poskytnutého plnění.

(7) Proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení může podat odvolání pouze dlužník.

21. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí citovaná ustanovení od 1. 6. 2019 a později nedoznala změn. V daném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

1) K použití § 395 odst. 5 insolvenčního zákona.

22. Ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona se nachází v insolvenčním zákoně s účinností od 1. 6. 2019 (po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 31/2019 Sb.). Ve vládním návrhu pozdějšího zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 8. volebním období (2017-2021) jako tisk č. 71, se předmětné pravidlo nacházelo v nezměněné podobě v § 395 odst. 6. Zvláštní část důvodové zprávy k tomuto návrhu zákona [K bodům 12 až 15 (ustanovení § 395 a § 397 odst. 2)] k tomu ozřejmuje, že má jít o jednu z podmínek, jež mají omezit přípustnost oddlužení v případech, ve kterých je spatřováno potenciální zneužití, což má platit právě i tehdy, „jestliže dlužník v období bezprostředně předcházejícím podání návrhu na povolení oddlužení vzal jiný svůj návrh na povolení oddlužení zpět“. Tamtéž se uvádí, že: „Posledně jmenované opatření, vyjadřující požadavek na jistou stálost vůle dlužníka směřující k dispozitivnímu procesnímu úkonu - podání návrhu na povolení oddlužení - dopadá rovněž na případy zneužití účinků zahájení insolvenčního řízení ze strany některých dlužníků, jejichž majetek má být v exekučním řízení prodán ve veřejné dražbě“.

23. Již na tomto místě pak Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamenaá bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratiōne legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů

vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

24. Z insolvenčního zákona ani z terminologicky konzistentní důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 31/2019 Sb. neplyne, že by „sankce svého druhu“ (což je záměr, který se zřetelně podává z důvodové zprávy) spočívající v zamítnutí dlužníkovra návrhu na povolení oddlužení proto, že „v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník zpět svůj předchozí návrh na povolení oddlužení“ (§ 395 odst. 5 insolvenčního zákona), byla spojena se zpětvzetím „návrhu na povolení oddlužení“ pouhým omylem zákonodárce. Pojem „návrh na povolení oddlužení“, respektive slovní spojení „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“, též nevyvolává žádné pochybnosti co do své jasnosti a srozumitelnosti, což platí tím více, že ustanovení § 394 insolvenčního zákona se podrobně zabývá právě dispozitivním úkonem dlužníka spočívajícím ve zpětvzetí „návrhu na povolení oddlužení“.

25. Samotný návrh na povolení oddlužení není ani při dodržení všech požadavků kladených insolvenčním zákonem na jeho obsah podáním způsobilým zahájit insolvenční řízení; tím je pouze obsahově řádný a náležitě podepsaný insolvenční návrh [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sen. zn. [29 NSČR 1/2008](#), uveřejněné pod číslem 88/2010 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 88/2010“), které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu, § 2 písm. c/ insolvenčního zákona]. Pro ty případy, kdy insolvenční soud odmítne insolvenční návrh, pak platí, že ani usnesení, jímž insolvenční soud odmítá dlužnický insolvenční návrh dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, není usnesením o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, bez zřetele k tomu, že dlužník takový návrh (návrh na povolení oddlužení) podal spolu s insolvenčním návrhem ([R 88/2010](#)). Odmítne-li insolvenční soud dlužnický insolvenční návrh, s nímž je spojen návrh na povolení oddlužení, nebo odmítne-li insolvenční soud insolvenční návrh manželů (dlužníků), s nímž je spojen společný návrh manželů na povolení oddlužení, insolvenční řízení tím končí. Postup, jímž insolvenční soud společně s rozhodnutím o odmítnutí insolvenčního návrhu (nebo později) odmítne i návrh (společný návrh manželů) na povolení oddlužení (s insolvenčním návrhem spojený), je procesně vadný (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. [29 Cdo 3107/2015](#)).

26. Text insolvenčního zákona ani výše citovaná ustálená judikatura Nejvyššího soudu (formulovaná se značným předstihem před přijetím zákona č. 31/2019 Sb.) tedy nedovoluje (neospravedlňuje) záměnu pojmů „insolvenční návrh“ a „návrh na povolení oddlužení“; stejně tak nelze zaměňovat pojem „zpětvzetí insolvenčního návrhu“ s pojmem „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“, a pojmy „zastavení insolvenčního řízení“ nebo „zastavení řízení o insolvenčním návrhu“ s pojmem „zastavení řízení o návrhu na povolení oddlužení“. Slovní spojení „návrh na povolení oddlužení“ nemá stejný ani obdobný význam jako pojem „insolvenční návrh“ a sankční ustanovení (jímž nepochybně je i ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona) nemá být používáno (sankce ukládána či realizována) nad rámec případů, s nimiž se sankce pojí. Ostatně, dikce § 394 odst. 2 insolvenčního zákona předpokládá, že o účinném zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení (společného návrhu manželů na povolení oddlužení) rozhodne insolvenční soud tak, že je „vezme na vědomí“. Oproti tomu o účinném zpětvzetí insolvenčního návrhu (k časovým mezím účinnosti tohoto dispozitivního úkonu srov. § 129 odst. 1 a § 130 odst. 3 insolvenčního zákona) rozhoduje insolvenční soud tak, že insolvenční řízení zastaví (§ 130 odst. 1 insolvenčního zákona), nebo (je-li insolvenčních navrhovatelů více) tak, že

zastaví insolvenční řízení ve vztahu k insolvenčnímu navrhovateli, který vzal návrh zpět (§ 130 odst. 2 insolvenčního zákona). Výše označené pojmy nelze směšovat také proto, že insolvenčními navrhovateli mohou být [nejde-li o insolvenční návrh pro (jen) hrozící úpadek dlužníka] i věřitelé dlužníka (§ 97 odst. 7 insolvenčního zákona), kdežto osobou legitimovanou k podání návrhu na povolení oddlužení je pouze dlužník (§ 389 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona), a to i v případě, že insolvenční návrh podala jiná osoba (věřitel) [§ 390 odst. 1 insolvenčního zákona], která (logicky) může vzít zpět insolvenční návrh, leč nikoli návrh na povolení oddlužení.

27. V poměrech dané věci soudy založily svá rozhodnutí na způsobech vyřízení předchozích insolvenčních návrhů dlužníka, tedy na tom, že (jak patrně z insolvenčním rejstříku):

[1] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 16. 3. 2018, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 19. 3. 2018, odmítl insolvenční soud (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 7. 6. 2018, které ve spojení s usnesením insolvenčního soudu ze dne 7. 8. 2018, (o odmítnutí odvolání dlužníka pro opožděnost), a potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 18. 10. 2018, nabylo právní moci dne 19. 10. 2018.

[2] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 20. 12. 2018, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 21. 12. 2018, odmítl insolvenční soud (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 15. 3. 2019, které ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 25. 4. 2019, nabylo právní moci dne 29. 4. 2019.

[3] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 20. 5. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 20. 5. 2019, odmítl Městský soud v Praze (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 21. 5. 2019, které ve spojení s potvrzujícím usnesením odvolacího soudu ze dne 27. 6. 2019, nabylo právní moci dne 27. 6. 2019.

[4] Insolvenční návrh dlužníka ze dne 17. 9. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý soudu dne 17. 9. 2019, odmítl Městský soud v Praze (pro vady dle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona) usnesením ze dne 19. 9. 2019, které nabylo právní moci dne 8. 10. 2019.

[5] Insolvenční návrh ze dne 20. 5. 2019, spojený s návrhem na povolení oddlužení, došlý Městskému soudu v Praze dne 8. 10. 2019 a tam vedený pod označenou spisovou značkou vzal dlužník (zastoupený advokátem) zpět podáním datovaným dne 10. 10. 2019, zevně označeným jako „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“ (A-6). V podání je uvedeno, že dlužník podal dne 8. 10. 2019 návrh na povolení oddlužení a že „dlužník tímto bere svůj insolvenční návrh v celém rozsahu zpět“. Usnesením ze dne 21. 10. 2019, které nabylo právní moci dne 6. 11. 2019, Městský soud v Praze zastavil insolvenční řízení (dle § 129 odst. 1 a § 130 odst. 1 insolvenčního zákona) pro zpětvzetí insolvenčního návrhu.

[6] O insolvenčním návrhu dlužníka ze dne 20. 5. 2019, spojeném s návrhem na povolení oddlužení, došlém soudu dne 14. 10. 2019, rozhodl insolvenční soud usnesením ze dne 16. 10. 2019, které nabylo právní moci dnem zveřejnění v insolvenčním rejstříku (16. 10. 2019), tak, že se k němu nepřihlíží (podle § 97 odst. 5 insolvenčního zákona).

[7] O nedatovaném insolvenčním návrhu dlužníka, spojeném s návrhem na povolení oddlužení, došlém soudu dne 24. 10. 2019, rozhodl insolvenční soud usnesením ze dne 4. 11. 2019, které nabylo právní moci dne 20. 11. 2019, tak, že zastavil insolvenční řízení (dle § 83 odst. 1 a § 104 odst. 1 o. s. ř.) pro překážku věci zahájené.

28. Procesní úkony se liší od hmotněprávních úkonů především v tom, že právní účinky nevyvolávají samy o sobě, nýbrž až ve spojení s dalšími procesními úkony soudu či účastníků, jež jim v průběhu

občanského soudního řízení předcházejí nebo po nich následují. Občanské soudní řízení (proces), jehož zvláštním druhem je i řízení insolvenční (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sen. zn. [29 NSČR 163/2016](#)), samo směřuje k odhalení vad vůle, k nimž došlo při soukromoprávních jednáních stran, a soudním rozhodnutím pak mají být odčiněny účinky vadných projevů vůle při soukromoprávních jednáních. Je proto pojmově vyloučeno, aby pro omyl, který se projevil neshodou mezi jeho vůlí a jejím projevem, účastník řízení napadl platnost svého procesního úkonu, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení. Každý procesní úkon je proto nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projeviti chtěl, nemá žádný vliv na procesní úkon a jeho účinnost. Srov. odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč.

29. V poměrech této věci odvolací soud shledal důvody pro aplikaci ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona ve způsobu, jakým bylo ukončeno insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka u Městského soudu v Praze pod označenou spisovou značkou, máje za to, že v tamním řízení vzal dlužník zpět „svůj předchozí návrh na povolení oddlužení“. Předmětný procesní úkon (jak reprodukován výše v odstavci 27. pod bodem [5]) však (ač jej dlužník – byť zastoupen advokátem – zevně vadně označil jako „zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení“) svým obsahem nevyvolává (v intencích judikatury shrnuté v odstavci 28.) žádné pochybnosti o tom, že jím dlužník navenek projevil vůli vzít zpět „insolvenční návrh“ a nikoli (jen) „návrh na povolení oddlužení“. Ostatně, stejným způsobem (správně) vyhodnotil dispozitivní úkon dlužníka též Městský soud v Praze tím, že na jeho základě zastavil insolvenční řízení dle § 129 odst. 1 a § 130 odst. 1 insolvenčního zákona pro zpětvzetí insolvenčního návrhu (při zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení by důvod zastavit insolvenční řízení dán nebyl).

30. Jinak řečeno (shrnuto), procesní úkon, jímž dlužník v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal zpět svůj předchozí insolvenční návrh (na jehož základě insolvenční soud zastavil insolvenční řízení podle § 130 odst. 1 insolvenčního zákona), není zpětvzetím návrhu na povolení oddlužení; použití ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona je v takovém případě vyloučeno. To platí i tehdy, jestliže dlužník spojil s předchozím insolvenčním návrhem i návrh na povolení oddlužení.

31. Odvolací soud tedy tím, že na danou věc použil ustanovení § 395 odst. 5 insolvenčního zákona, považuje zpětvzetí předchozího insolvenčního návrhu dlužníkem za zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, pochybil a dovolání je potud důvodné.

2) K použití § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona.

32. Napadené rozhodnutí obsahuje i druhý (samostatný) důvod zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, opírající se o ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona (srov. odstavec 11. výše). Zbývá tudíž určit, zda na základě okolností popsanych v odstavci 27. výše lze důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), případně zda tyto okolnosti dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.

33. Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě

vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, tak bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. [29 NSČR 14/2009](#), uveřejněné pod číslem 14/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2012“)].

34. Zásada poctivosti dlužníka v oddlužení a zodpovědného přístupu dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení je ústředním principem vévodícím způsobu řešení dlužníkovy úpadku oddlužením. Proto je otázka poctivosti dlužníkových záměrů a otázka, zda dlužník v insolvenčním řízení nekoná lehkomyšlně či nedbale, zkoumána nejen při povolení oddlužení, nýbrž i při posouzení zda má být oddlužení schváleno, nebo zda má být již schválené oddlužení zrušeno. Zásada „poctivosti“ dlužníka v oddlužení se prosadí bez ohledu na to, zda jde o oddlužení plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty, respektive bez ohledu na to, zda věřitelé nebo insolvenční soud rozhodli o jiném způsobu oddlužení, než navrhoval dlužník (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. [29 NSČR 45/2010](#), uveřejněné pod číslem 86/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sen. zn. [29 NSČR 19/2017](#)).

35. Ve všech situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda oddlužením je sledován nepoctivý záměr, vychází z okolností (skutečností), na jejichž základě lze závěr, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr, „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník oddlužením sleduje nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý záměr dlužníku prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že dlužník takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měl) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sen. zn. [29 NSČR 41/2017](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2020, pod číslem 63].

36. Souhrnné hodnocení jednotlivých „nedbalostí“ dlužníka může založit (i ve spojení s dalším chováním dlužníka v průběhu insolvenčního řízení) „důvodný předpoklad“ insolvenčního soudu, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“ (usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 41/2017](#)).

37. „*Modus operandi*“ (způsob opakovaného zahajování insolvenčního řízení dlužníkem) skutkově popsany (shrnutý) v odstavci 27. vskutku dokládá lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Insolvenční návrh je sice podáním (návrhem), jímž se insolvenční řízení (teprve) zahajuje (§ 2 písm. c/ insolvenčního zákona), a to dnem, kdy dojde věcně příslušnému soudu (§ 97 odst. 1 část věty za středníkem), i se zřetelem k účinkům, jež následně vyvolává (srov. např. § 109 až § 111 insolvenčního zákona), však lze i prostřednictvím tohoto procesního úkonu posuzovat, jak dlužník plní své povinnosti v insolvenčním řízení (zkoumat, zda insolvenční řízení je zahajováno projednatelným insolvenčním návrhem).

38. Nejvyšší soud při zohlednění závěrů plynoucích z [R 14/2012](#) (srov. odstavec 33. výše), tedy u vědomí, že každý případ bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení, nemá důvod formulovat pro poměry vadného insolvenčního návrhu dlužníka (spojeného s návrhem na povolení oddlužení) žádné univerzální závěry ve vztahu k aplikaci § 395 odst. 1 písm. a/, odst. 2 insolvenčního zákona. V poměrech dané věci však v tom, že dlužník podával vadné insolvenční návrhy (spojené s návrhem na povolení oddlužení) opakovaně (první až čtvrtý insolvenční návrh), že další (pátý) insolvenční návrh vzal obratem zpět a že šestý insolvenční návrh nebyl ani řádně podepsán (takže insolvenční soud k němu nepřihlížel), Nejvyšší soud spatřuje (shodně s odvolacím soudem) přinejmenším nedbalý přístup dlužníka co do způsobu, jakým zahajoval insolvenční řízení. Z usnesení, jimiž soudy odmítly první až čtvrtý insolvenční návrh dlužníka (i z těchto insolvenčních návrhů samotných), se přitom podává, že vady, pro něž byl odmítnut první insolvenční návrh se neliší od vad, jimiž trpěl druhý až čtvrtý insolvenční návrh.

Souhrn těchto nedbalostí [jež samy o sobě jsou důvodem zamítnutí (osmého) návrhu na povolení oddlužení dle § 395 odst. 2 insolvenčního zákona] zakládá i „důvodný předpoklad“, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Skutečnost, že dlužník tímto způsobem konal (příslušné procesní úkony činil) prostřednictvím svého zvoleného zástupce s procesní plnou mocí (advokáta), není omluvou takové nedbalosti a jen posiluje pochybnosti o záměru sledovaném oněmi podáními.

39. Jestliže (jako v této věci) v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu dlužníka na povolení oddlužení, dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení (§ 395 odst. 2 insolvenčního zákona), nebo lze-li ve stejné době se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení sleduje dlužník nepoctivý záměr, pak zákonný důsledek takového zjištění (zamítnutí návrhu na povolení oddlužení) nelze odvrátit poukazem na zdravotní stav dlužníka (nedbale, lehkomyšlně či nepoctivě se nesmí chovat ani nemocný dlužník) ani poukazem na probíhající pandemii koronaviru SARS-CoV-2 [chování dlužníka není (objektivně vzato) na této skutečnosti závislé]. V tom, že v důsledku zamítnutí návrhu na povolení oddlužení (pro nedbalost, lehkomyšlnost či nepoctivý záměr dlužníka) je tam, kde to dovolují majetkové poměry dlužníka, řešen úpadek dlužníka konkursem (v jehož rámci může dojít též ke zpeněžení dlužníkovy obydlí), Nejvyšší soud žádnou nemorálnost neshledává; jde naopak o naplňování účelu insolvenčního zákona (srov. k tomu ve vazbě na ochranu obydlí při oddlužení např. též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sen. zn. [29 NSČR 42/2021](#)).

40. Napadené rozhodnutí je tudíž co do závěru, že byl důvod zamítnout návrh na povolení oddlužení podle § 395 odst. 2 insolvenčního zákona, potažmo podle § 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

41. Nejvyšší soud nepřehlédl, že v průběhu dovolacího řízení insolvenční řízení skončilo usnesením ze dne 30. 4. 2021, které nabylo právní moci dne 18. 5. 2021, a jímž insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona. Tato skutečnost však neměla vliv na možnost rozhodnout o podaném dovolání věcně.